

- processes combination of the constructive product projection, technological processes for their production with their practical implementation by pupils;
- solution of interacting constructive and engineering tasks (which change the unknown parameters) with incomplete data;
- changing of the exercises structure in order to contrast the original and transformed tasks;
- complex structure identification of technical and technological knowledge and skills, the achievement of their systematical and integral assimilation;
- implementation of the principle of complementation in the system of exercises due to achieving an understanding as a result of interdigital transitions the figurative and logical thinking, conscious and subconscious components.

Educational tasks, which are built on the basis of enlarged materials, involve the implementation of multi-component exercises. These exercises consist of several logically opposite thought processes. But in the same time they combine for meaning and character in a certain integral part. Pupils have the following tasks: to study simultaneous inverse methods and operations; to compare opposite concepts, during learning; correlate the similar and different technical objects and processes. The choice of ways to integrate the content of labor education is determined according to the unique specific conditions of the educational institution, the content of the curriculum and the teacher's professionalism.

Keywords: content of labor training, integration, consolidation, didactic units.

УДК 373.5.091.3:78:004.357.

Сяо Цзяцзюнь

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІДЛІТКІВ МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ЗАСОБАМИ НА УРОКАХ МУЗИКИ

Висвітлено організаційно-методичну модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, яка охоплює складові частини процесу формування досліджуваного феномена. Модель розглядається як цілісне, кероване, полікомпонентне, відкрите для зовнішнього середовища утворення, що відображує освітній процес і функціонує в разі узгодження його окремих компонентів. Структура моделі складається з наступних дидактичних складових: мети, методологічних підходів, педагогічних принципів та умов, компонентів, критеріїв, навчальних методів, етапів, моніторингу, кінцевого результату, зміст яких структурно представлено відносно проблеми, що досліджується. У статті зазначається, що очікуваним результатом виступає розвиток слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики у загальноосвітніх закладах.

Ключові слова: моделювання, слухацька культура, урок музичного мистецтва, учні-підлітки, музично-навчальні засоби (МНЗ).

Для підвищення якості музичного навчання учнів підліткового віку має значення створення теоретичної моделі, орієнтування на яку дозволить модернізувати освітній процес, методики, форми і методи навчання. Слово модель походить від латинського "modulus", що означає "міра", "взірець",

“норма”. У філософській літературі пропонуються різні трактування терміну “модель”. “Модель” – організована в думках система, що здатна відображати і заміщувати об’єкт дослідження, та вивчаючи яку можна отримати нову інформацію про об’єкт, що зображується” [5, с. 89]. Модель завжди є штучно створюваним людиною об’єктом, який дає ідеалізоване уявлення про об’єкт-оригінал. Для кожної моделі існує її прототип або оригінал – той об’єкт, для зміцнення якого вона призначається. Отже, модель допомагає досліднику створити конкретний образ досліджуваного об’єкта, у якому віддзеркалюються реальні, передбачувані властивості, або інший об’єкт, який реально існує поряд з досліджуваним і подібний до нього за визначеними властивостями або структурними особливостями.

Моделювання є методом наукового та філософського пізнання педагогічних процесів, під час якого створюється модель, за допомогою якої зображують і вивчаються відповідні явища [4]. Під “моделюванням” розуміють також відтворення “змісту будь-якої професійної діяльності людини і змісту стосунків між людьми під час виконання цієї діяльності” [1, с. 19]. Ступінь ідеалізації моделі визначає межі її адекватності, тобто відповідності оригіналу в межах поставленої задачі. Оскільки значущим і потрібним можуть бути тільки надійні результати, які відповідають реальності, то спрощене подання об’єкта в моделі дозволяє знизити рівень складності завдання, зробити її придатною для дослідження, позбавитись зайвих витрат праці та часу на врахування не впливових факторів [3, с. 209].

Отже, аналіз наукових поглядів щодо моделювання в педагогічній галузі дає підстави стверджувати, що актуалізація в кожному з них певного аспекту не дозволяє ефективно і цілеспрямовано впливати на успішність музичного навчання підлітків, забезпечувати їх слухацький розвиток, інтелектуальний та творчий потенціал. Створення експериментальної моделі лежить насамперед у площині формування науково обґрунтованої й компетентісно спрямованої стратегії слухацької культури школярів. Тому, конструюючи модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, а також визначаючи шляхи її реалізації, важливо не тільки орієнтуватися на внутрішні реалії загальноосвітніх закладів, а й відстежувати загальноосвітні тенденції розвитку методичного забезпечення музичного навчання школярів. Передумовою розробки експериментальної моделі формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа стали протиріччя, виявлені в організації процесу музичного навчання у загальноосвітніх закладах України.

Мета статті – висвітлити організаційно-методичну модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва в загальноосвітніх закладах.

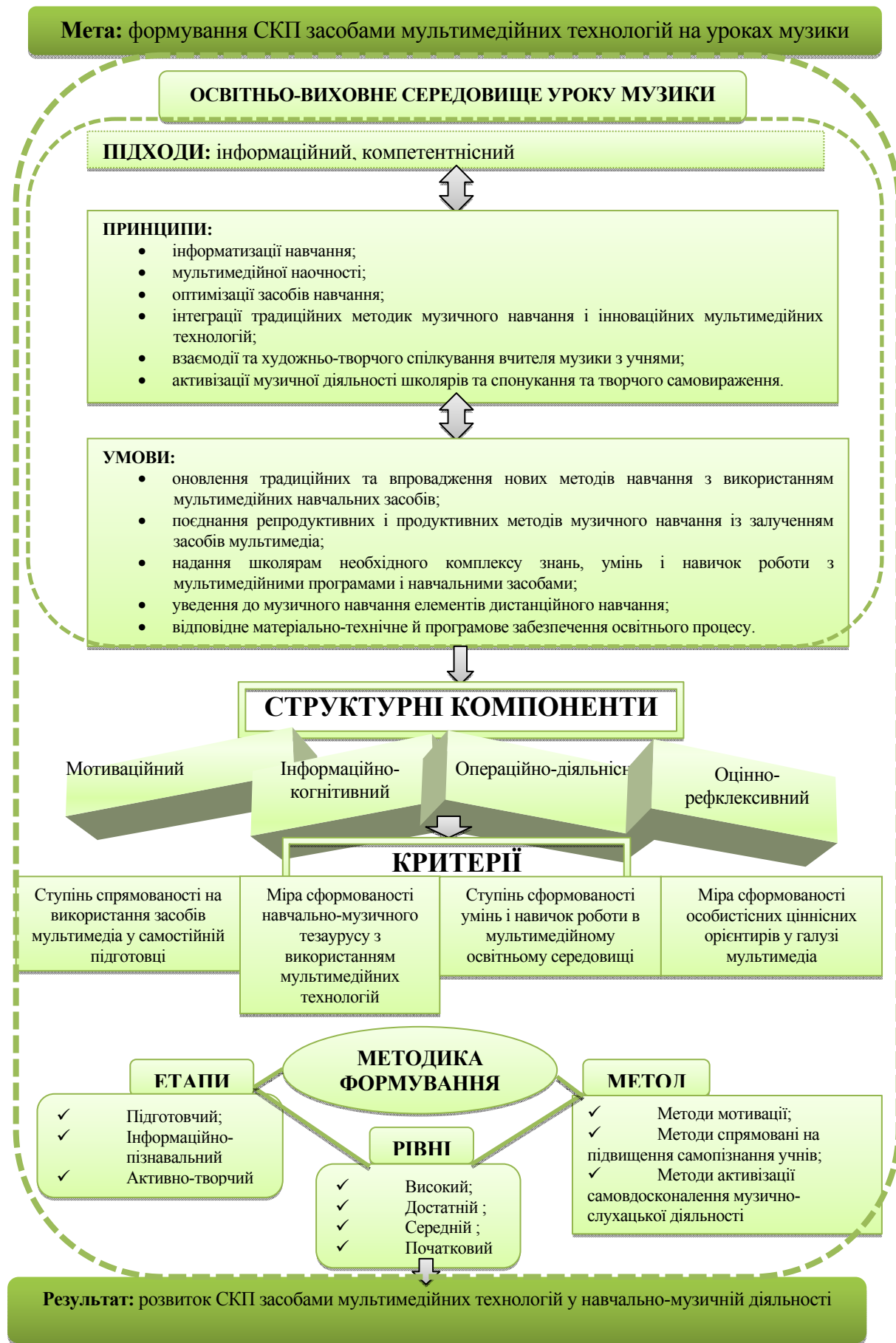

Рис. 1.

Практична реалізація формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій забезпечується в нашому дослідженні на основі спеціально розробленої організаційно-методичної моделі, що представлена як цілісне, кероване, полікомпонентне, відкрите для зовнішнього середовища утворення, яке відображує навчальний процес і функціонує в разі узгодження його окремих компонентів. Організаційно-методична модель (рис. 1) містить мету – формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва. Мета репрезентується як кінцевий результат навчально-музичної діяльності; як суб'єктивний взірць бажаного стану середовища, яке вирішило б проблему, що виникла. Тому “мета є прогностичною моделлю кінцевого результату праці, дозволяє приймати рішення, що торкаються вибору шляхів, методів та засобів вирішення навчальних та педагогічних задач” [2, с. 113]. Мета процесу формування буде досягнута, якщо в ході навчально-музичної діяльності учні перейдуть на якісно новий, вищий рівень сформованості слухацької культур вже на етапі їх навчання у загальноосвітній школі.

Теоретичною основою забезпечення цілісності навчально-музичної виступають інформаційний та компетентнісний (розглядається як сучасний симбіоз традиційних підходів – культурологічного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, дидактоцентричного та ін.) підходи, як система провідних концептуальних позицій, на яких ґрунтується процес формування слухацької культури підлітків (СКП). Реалізація цих підходів визначила конкретні педагогічні принципи: принцип інформатизації навчання; принцип мультимедійної наочності; принцип оптимізації засобів навчання; принцип інтеграції традиційних методик музичного навчання та інноваційних мультимедійних технологій; принцип взаємодії та художньо-творчого спілкування вчителя музики з учнями; принцип активізації музичної діяльності школярів та спонукання до творчого самовираження.

Позитивний педагогічний ефект у формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій досягається при дотриманні наступних педагогічних умов: оновлення традиційних та впровадження нових методів навчання з використанням мультимедійних навчальних засобів; поєднання репродуктивних і продуктивних методів музичного навчання із залученням засобів мультимедіа; надання школярам необхідного комплексу знань, умінь і навичок роботи з мультимедійними програмами і навчальними засобами, забезпечення педагогічного керування цим процесом; уведення до музичного навчання підлітків елементів дистанційного навчання; відповідне матеріально-технічне й програмове забезпечення освітнього процесу. Структура системи формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій у дослідженні полягає у взаємозв'язку мотиваційного, інформаційно-когнітивного, операційно-діяльнісного, оцінно-рефлексивного

компонентів, які цілісно охоплюють її зміст.

Мотиваційний компонент означає наявність прагнення учнів-підлітків до музично-слухацької діяльності, оволодіння музичними знаннями, вміннями і навичками в цьому напрямку, до особистісного розвитку з допомогою засобів мультимедіа, що забезпечить подальшу успішну навчально-музичну діяльність у школі. Інформаційно-когнітивний компонент системи формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій забезпечує засвоєння музично-теоретичних і музично-історичних знань з використанням мультимедійних підручників, посібників, інших МНЗ, а також певного обсягу специфічних знань з ІКТ, що надає можливості успішно працювати із засобами мультимедіа. Операційно-діяльнісний компонент системи забезпечує практичний аспект успішної й ефективної слухацької діяльності підлітків, він спрямований на формування в майбутніх учителів музики практичних умінь і навичок використання засобів мультимедіа у власному музичному розвитку та подальшій навчально-музичній діяльності в школі. Оцінно-рефлексивний компонент визначає сформованість здатності критично оцінювати мультимедійні навчальні засоби з музичного мистецтва, здійснювати відбір електронних освітніх ресурсів, а також здатність до рефлексійного оцінювання, осмислення й аналізу власної музичної діяльності із застосування мультимедійних технологій.

Виокремлено наступні *критерії*:

– ступінь спрямованості на використання засобів мультимедіа у самостійній підготовці. Його показники: сформованість потреби у використанні мультимедійних навчальних засобів; чіткість уявлення про необхідність застосування мультимедійних навчальних засобів у самостійній освіті;

– міра сформованості навчально-музичного тезаурусу, музично-історичних та музично-теоретичних знань з використанням мультимедійних технологій, а також знань існуючих навчально-розвивальних засобів мультимедіа з музичного мистецтва. Показниками цього критерію виступають: обсяг музично-історичних та музично-теоретичних знань; широта обізнаності у галузі мультимедійних засобів з музичного мистецтва.

– ступінь сформованості умінь і навичок роботи в мультимедійному освітньому середовищі. Показниками цього критерію виступають: вміння користуватися мультимедійними навчальними засобами з музичного мистецтва; вміння опрацьовувати мультимедійний контент (володіння програмами для редагування аудіо-, відео-матеріалів, зображень тощо).

– міра сформованості особистісних ціннісних орієнтирів у галузі мультимедіа з музичного мистецтва, а також здатності до самоаналізу й саморозвитку у музичній діяльності із залученням мультимедійних технологій дозволяє представити такі показники: вміння адекватно оцінити мультимедійні навчальні засоби з музичного мистецтва та електронні

освітні ресурси; здатність до самовдосконалення у навчально-музичній діяльності з використанням мультимедійних засобів.

Реалізація змісту навчання розглядається як закономірна послідовна зміна в розвитку явищ, їх перехід у інший стан; як сукупність послідовних дій, спрямованих на досягнення певних результатів – етапів. Організаційно-методична модель включає три етапи методики формування СКП: підготовчий, інформаційно-пізнавальний активно творчий.

Перший, підготовчий етап формувальної методики розвивався за такими напрямками: актуалізація та мотивація учнів до навчально-музичної діяльності з використанням мультимедійних засобів, встановлення відповідних пріоритетів; адаптація у мультимедійних засобах, розширення слухацького досвіду з музичного репертуару за рахунок поповнення власних інформаційних здобутків; поширення художньо-музичних знань (історичних і теоретичних відомостей про музичну культуру); рефлексія власних можливостей стосовно використання мультимедійних технологій у навчально-музичній діяльності, поглиблення зацікавленості у підвищенні власного рівня музично-слухацької самопідготовки (засоби музичної виразності, формоутворення, розвиток музичного образу, оцінка). Підготовчий етап передбачає використання зразків музичних творів, які доповнювалися інформацією про автора музики, виконавця, ансамблю тощо, а також аналізом історичних, естетичних і соціальних коренів і засад виникнення, розвитку та функціонування різних жанрів, стилів і сучасних напрямів музики.

Другий, інформаційно-пізнавальний етап формувальної методики розвивався за такими напрямками: збереження мотивації стосовно використання мультимедійних засобів у музично-слухацькій діяльності підлітків та залучення їх до набуття інформаційної та музично-слухацької грамотності; поглиблення знань з музичного мистецтва, розширення репертуару зі слухання (поповнення власних програм); набуття музично-слухацьких компетенцій з опанування методик слухання музики; критичне осмислення та самооцінка власних надбань, поглиблення зацікавленості самостійною діяльністю (музичним мистецтвом), підвищення власного рівня спеціальних музично-слухацьких надбань. На цьому етапі виявилися доцільним проведення тематичних розмов про стилі та жанри музики із включенням найкращих зразків.

Третій, активно-творчий етап розвивався за такими напрямками:

Усвідомлено-вмотивована активізація самовдосконалення музично-слухацької діяльності; застосування набутих знань з слухацької культури (особливості національної української та китайської музичної культури), участь у самостійно спроектованих мистецьких заходах; розширення практичних умінь, рефлексія музично-слухацької компетентності, поглиблення інтересу до сучасної музичної культури. Цей етап передбачає стимулювання у учнів інтересу до різної музики, формування в підлітків

навичок самостійно визначати жанри, стилі та напрями прослуханих творів.

На кожному з етапів використовуються свої методи навчання, що класифіковані за навчальними цілями і об'єднані у три блоки: методи мотивації учнів до формування слухацької культури засобами мультимедіа (перший етап); методи, спрямовані на підвищення самопізнання учнів засобами мультимедіа (другий етап); методи активізації самовдосконалення музично-слухацької діяльності підлітків засобами мультимедійних технологій (третій етап).

Завершальною ланкою моделювання процесу формування СКП засобами мультимедійних технологій є наявність конкретних результатів реалізації даного процесу – перехід на більш високий рівень розвитку даного феномену. Він створює підґрунтя для порівняння й узгодження результатів освітньої діяльності учнів із сформульованими на початку дослідження завданнями, актуалізує закріплення настанов на подальший творчий розвиток. Згідно з визначеними критеріями та показниками СКП, було визначено чотири рівня сформованості: високий, достатній, середній, початковий.

Модель є відкритою, постійно розвивається та за необхідності може бути доповнена новими елементами. Подальшого вивчення потребують питання порівняння досвіду формування слухацької культури учнів підліткового віку в різних країнах.

Використана література:

1. *Вербицкий А. А.* Активное обучение в высшей школе : контекстный подход / А. А. Вербицкий. – Москва : Высш. Школа, 1991. – 207 с.
2. *Глузман А. В.* Профессионально-педагогическая подготовка студентов университета: теория и опыт исследования : монография / А. В. Глузман. – Київ : Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.
3. *Співаковський О. В.* Управління ІТ вищих навчальних закладів: як інформаційні технології допомагають зробити управління ефективним : метод. посібник / О. В. Співаковський та ін. – Херсон : Айлант, 2006. – 356 с.
4. *Філософський енциклопедичний словник* / за ред. В. Шинкарука. – Київ : “Абрис”, 2002. – 742 с.
5. *Щедровицкий Г.* Философия. Наука. Методология / Г. П. Щедровицкий. – Москва : Шк. культ. политики, 1997. – С. 365.
6. *Штофф В.* Моделирование философия / В. А. Штофф. – Москва-Ленинград : Наука, 1966. – 302 с.

References:

1. *Verbitskiy A. A.* Aktivnoe obuchenie v vysshey shkole : kontekstnyy podkhod / A. A. Verbitskiy. – Moskva : Vyssh. Shkola, 1991. – 207 s.
2. *Gluzman A. V.* Professionalno-pedagogicheskaya podgotovka studentov universiteta: teoriya i opyt issledovaniya : monografiya / A. V. Gluzman. – Kiiv : Poiskovo-izdatelskoe agentstvo, 1998. – 252 s.
3. *Spivakovskiy O. V.* Upravlinnia IT vyshchyykh navchalnykh zakladiv: yak informatsiini tekhnolohii dopomahaiut zrobyty upravlinnia efektyvnym : metod. posibnyk / O. V. Spivakovskiy ta in. – Kherson : Ailant, 2006. – 356 s.
4. *Filosofskiy entsiklopedichniy slovník* / za red. V. Shinkaruka. – Kiiv : “Abris”, 2002. – 742 s.
5. *Shchedrovitskiy G.* Filosofiya. Nauka. Metodologiya / G. P. Shchedrovitskiy. – Moskva : Shk. kult. politiki, 1997. – S. 365.
6. *Shtoff V.* Modelirovaniei filosofiya / V. A. Shtoff. – Moskva-Leningrad : Nauka, 1966. – 302 s.

Сяо Цзяцзюнь. Организационно-методическая модель формирования слушательской культуры подростков мультимедийными средствами на уроках музыки.

Освещена организационно-методическая модель формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий, которая охватывает составные части процесса формирования исследуемого феномена. Модель рассматривается как целостное, управляемое, поликомпонентное, открытое для внешней среды образование, отражающее учебный процесс и функционирует в случае согласования его отдельных компонентов. Структура модели состоит из следующих дидактических составляющих: цели, методологических подходов, педагогических принципов и условий, компонентов, критериев, методов обучения, этапов, мониторинга, конечного результата, содержание которых структурно представлено относительно исследуемой проблемы. В статье отмечается, что ожидаемым результатом выступает развитие слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий на уроках музыки в общеобразовательных заведениях.

Ключевые слова: моделирование, слушательская культура, урок музыкального искусства, ученики-подростки, музыкально-учебные средства (МУС).

XIAO JIAJUN. Organizational-methodical model of the formation of the listening culture of adolescents (UPC) multimedia in music lessons.

The organizational-methodical model of the formation of the adolescent's listening culture by means of multimedia technologies is covered, which encompasses the component parts of the process of formation of the phenomenon being studied. The model is considered as an integral, manageable, multicomponent, open for the external environment of education, reflecting the educational process and functions in the case of harmonization of its individual components. The structure of the model consists of the following didactic components: goals, methodological approaches, pedagogical principles and conditions, components, criteria, methods, stages, monitoring, final result, the content of which is structured in relation to the problem under study. The article notes that the expected result is the development of teenagers' listening culture using multimedia technologies at the lessons of music in general schools.

Keywords: modeling, listening culture, music art lessons, teenage students, music and teaching aids (ICC).

УДК 37.091.12-051:62

Ткачук С. І.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто важливість здійснення професійної підготовки учителів нової української школи в умовах євроінтеграції та модернізації системи освіти. Обґрунтовано умови формування нового типу вчителя трудового навчання сучасної школи, в тому числі й вчителя майбутнього, якому, крім класичних якостей (професійна компетентність, навички спілкування, організаторські здібності), мають бути властиві й творчий пошук, індивідуальний стиль роботи, почуття власної гідності і такту. Розкрито різноманітні наукові підходи до проблеми професійної компетентності сучасного вчителя трудового навчання, розкривається структура його компетентності та звертається увага на основні структурні елементи змісту професійної підготовки студентів спеціальності: 014.10 "Середня освіта. Вчитель трудового навчання та технологій" у вищому педагогічному навчальному закладі.